

ANG**Bayan**

Pahayagan ng Partido Komunista ng Pilipinas
Pinapatnubayan ng Marxismo-Leninismo-Maoismo

Edisyong Hiligaynon
Tuig XXXVIII No. 12
Hunyo 21, 2007
www.philippinerevolution.net

Editorial

Ibasura ang CARP kag isulong ang rebolusyong agraryo

Sa sulod sang halos duha ka dekada nga pagpatuman sang Comprehensive Agrarian Reform Program (CARP), maathag sa masang mangunguma nga isa lamang ini ka paltik nga programa sa reporma sa duta. Daku nga pagpaniplang ang deklarado nga katuyuan kag mga ginasugid nga kadalag-an sini. Nagapabilin tubtub subong ang malapnagon nga problema sang kawad-on sang duta sang kadam-an nga mangunguma.

Wala sang kinalain ang CARP sa serye sang mga nauna nga programa sa reporma sa lupa nga ginabalay sang papet kag reaksyunaryong gubyerno sang dalagku nga agalon nga mayduta, kumprador kag burukrata-kapitalista. Tadtad ini sang mga ligal nga buslot nga nagahimo nga wala pulos sa kuno nga katuyuan sini. Suma tatal, nagmadinalag-on ang CARP indi sa pagpanagtag sang lupa kundi sa pagpabilin sa pagginahum sang agalon nga mayduta kag sa pyudal kag malapyudal nga monopolyo sa lupa kag sa produksyon sa kaumhan.

Labi nga nagtampok ang wala unod sang CARP sang himuon ini nga kasangkapan sang reaksyunaryong gubyerno para magserbi sa imperialistang "globalisasyon". Gingamit lamang sang nagasulunod nga rehimen ang CARP agud padalion ang pagbaylo-gamit kag pagpaidalum sang minilyon nga ektaryas sa kontrol sang dumuluong nga dalagku nga korporasyon sa agribisnes ukon mga proyektong komersyal kag pangturismo sang dalagku nga kumprador. Labi nga naglala ang korapsyon sa CARP sa idalum sang rehimeng Arroyo. Ginahukhok ang binilyon nga pondo

sini, lakip ang ginabawi nga kinawatan nga manggad sang mga Marcos nga nakatalana sa programa.

Nagakadapat lamang nga mabaskog nga pamatu-kan sang kahublagang mangunguma ang plano nga

***Mga tampok sa
isyu nga ini...***

Paltik ang CARP

PAHINA 3

**Ambus sa Compostela
Valley kag
Catanduanes**

PAHINA 7

**Kolonyal nga polisiya
sa edukasyon**

PAHINA 14

palawigon pa ang programa nga ini. Pagapalawigon lamang sini ang ilusyon kag pag-antos sang masang mangunguma.

Ang kawad-on sang matuod-tuod nga reporma sa duta nagatulod sa ila nga lubos nga maghulag agud ipakig-away ang ila mga kinamatarung. Sa tanan nga suok sang pungsod, padayon nga nagalanog ang singgit sang mga mangunguma para sa tunay nga repormang agraryo. Ginapakig-away nila ang ila nga kinamatarung nga mag-angkon sang duta. Nagalunsar sila sang mga paghulag para batuan ang pagpang-agaw sang duta. Ginabalagan nila ang mga programa kag dalagku nga proyekto sa pagmina, pagtroso kag pagtukod sang mga plantasyon nga lunsay makahalalit sa kapalibutan kag sa ila pangabuhian. Ginapamatukan nila ang pagbaha sang mga imported nga produktong agrikultural kag ang bilog nga iskema sang imperyalistang "globalisasyon" nga nagapatay sa lokal nga produktong agrikultural kag nagaguba sa ila pangabuhian.

Kadungan sini, ginapamatukan man sang kahublagang mangunguma ang mga pasistang atake, pagpang-abuso militar kag teroris-

mo sang kaaway. Ginabuyagyag kag ginakundenar nila ang korapsyon sang gubyrno, ilabi na kon ginatapalan ang kuno mga programa para sa mangunguma.

Ginapangapinan nila ang ila mga demokratikong kinamatarung kag ginainsister ang serbisyo publiko kag iban pa nga responsibilidad sang gubyrno sa nagakalisod nga masa.

Lubos nga ginasulong sang mga rebolusyonaryong pwersa ang tunay nga reporma sa lupa sa balayon sang pungsodnon-demokratikong rebolusyon. Paagi lamang sini desaysibo nga malubad ang ginatos ka tuig nga problema sa duta kag kaimulon sang mayorya nga pumulyong Pilipino. Sa atubang sang mabaskog kag makahas nga reaksyon sang kaaway, ginasulong ang rebolusyong agraryo samtang mapagsik kag malapnagon nga ginapursiger ang armadong paghimakas kag ang pagtukod sang rebolusyonaryong baseng masa.

Nagadabdad ang rebolusyonaryong diwa kag pagbato sang masang mangunguma samtang nagalapta ang kalayo sang rebolusyong agraryo.

Lubos nga ginapatuman sa na-

galapad nga sakup ang minimum nga programa sang rebolusyong agraryo samtang wala pa napadaug sa bilog nga pungsod ang inaway banwa. Sa tion nga magmadinalagon ang pungsodnon-demokratikong rebolusyon sang banwa, desaysibo nga ipatuman sa pangkabilugan nga sakup ang kumpiskasyon, nasyunalisasyon kag libreng nga pagpanagtag sang duta. Ini ang mangin isa sa mga una nga tikang sang bag-o nga demokratikong gubyrno. Garantiya man ini batuk sa rekonsentrasyon sang duta kag preparasyon sa masunod nga halintang sang pagtukod sang sosyalistang katilingban.

Sa subong malaparan nga ginaglunsar sang rebolusyonaryong kahublagan sa mga prente kag sonang gerilya ang nagkalain-lain nga paghimakas antipyudal, pareho sang huluhalang nga pagpanubo sang arkila sa duta, pagdula sa usura, pagpataas sang suhol kag pagpaayo sang kundisyon sa pagtrabaho sang mga mamumugon sa uma, pagpanubo sang presyo kag arkila sa mga gamit kag sangkap sa produksyon kag pagpataas sang presyo sang mga produkto sang mangunguma.

Ginasulong ang nagkalain-lain nga bahin sang rebolusyong agraryo sandig sa linya sang antipyudal nga nagahiliugyong prente. Nagasalig pangunahon sa imol nga mangunguma, manubo nga nahanunga nga mangunguma kag mamumugon sa uma; ginahabig ang mga nahanunga nga mangunguma; ginanyutralisa ang mga manggaranon nga mangunguma; kag ginahingalitan ang pagkatunga-tunga sa kubay sang mga agalon nga mayduta agud mahamulag kag mawasak ang mga despotiko kag masupog. Kadungan nga ginapalapad man ang rebolusyonaryong nagahiliugyong prente para maganyat ang iban pa nga positibong pwersa kag

Tuig XXXVIII No. 12 Hunyo 21, 2007

Ang *Ang Bayan* ginabantala sa lengwahe nga Pilipino, Bisaya, Iloko, Hiligaynon, Waray kag Ingles.

Mahimo ini *i-download* halin sa Philippine Revolution Web Central nga makit-an sa:

www.philippinerevolution.org

Nagabaton ang *Ang Bayan* sang mga kontribusyon sa porma sang mga artikulo kag balita. Ginabuyok man ang mga bumalasa nga magpaabot sang mga saway kag rekomendasyon sa ika-uswag sang aton pahayagan.

Malab-ot kami paagi sa e-mail sa: angbayan@yahoo.com

Kaundan

Editorial: Ibasura ang CARP	1
Wala sg matuod nga distribusyon sg duta	3
Atrasado nga agrikultura	5
Mga kadalag-an sg kahublagang mangunguma	6
Madinalag-on nga TO	7
Pahayag sg PKP bahin sa eleksyon	8
Dayaan sa eleksyon, ginatakan	9
Saksi sa dayaan, ginpatay	9
Pagpanghalit sg pasistang estado	10
Wala unod nga kauswagan sg ekonomya	12
Pagtaas sg matrikula, ginapamatukan	13
Kolonyal nga polisiya sa edukasyon	14
Layi sa bayad-danyos	15
Sa luwas sg pungsod	16

Ang *Ang Bayan* ginabantala duha ka beses kada bulan sang Komite Sentral sang Partido Komunista sang Pilipinas

mahamulag ang pinakamalaut nga kaaway.

Kabahin man sang rebolusyong agraryo ang pagpatuman nagkalain-lain nga programa para mapataas ang kita sang mga mangunguma paagi sang nagkalain-lain nga porma sang kooperasyon kag pagpasanyog sang produksyon. Nagasulong man sila sang mga paghimakas para mapauswag ang nagkalain-lain pa nga sosyo-ekonomiko-kultural nga programa kag aktibidad. Lakip diri ang edukasyong masa, literatura kag arte, ikaayong-lawas kag iban pa nga lunsay nakasentro sa mga gilayon nga kinahanglanon kag pag-uswag sang masang mangunguma.

Mahimo man ipatuman subong ang maksimum nga programa sang kumpiskasyon sa duta sang pila ka pili nga pinakadespotiko kag masupog nga agalon nga mayduta nga may mabug-at nga krimen sa masang mangunguma kag rebolusyonaryong hublag. Kinahanglan lamang nga maid-id nga tun-an ang kada kaso kag ibase sa ikasarang sang mga rebolusyonaryong pwersa kag masang mangunguma nga padag-on ini kag lubaron ang mga problema sa pagpatuman kag pagpadayon sini. Dapat siguruhon nga mapangapinan ini sa atubang sang mabaskog nga reaksiyon diri sang

mga mga nagaharing sahi. Indi man dapat makaapekto sa padayon nga pagpalapad sang rebolusyonaryong nagahiliugyong prente ang pagpatuman sang maksimum nga programa.

Direkta nga ginapadumala sa mga asosasyong kooperatiba sang mga mangunguma ang mga kumpiskado nga duta para ipanagtag sang libre sa mga mangunguma nga wala ukon tuman nga kulang ang lupa nga ginauma, amo man ang mga wala ginauma kag abandonado nga duta nga sakup nila. Padayon nga hugot man nga ginapakig-away sang rebolusyonaryong hublag nga makapabilin ukon mabalik sa kolektibong pagpanag-ia sang mga pungsodnong minorya ang mga kadutaan sang ila katigulangan.

Sa lubos nga pagbuyagyag kag pagbato sa paltik nga reporma sa duta kag hulu-halintang nga pagpasulong sang rebolusyong agraryo, masabat ang pangunahon nga demanda sang pumuluyong Pilipino. Kadungan sang pagpasulong sang iban pa nga rebolusyonaryong paghimakas sa kaumhan, labi pa nga mapalig-on kag mapalapad, mapalig-on kag mapadalum sang rebolusyonaryong hublag ang baseng masa sini sa kaumhan.

AB

Wala sang matuod nga malaparan nga distribusyon sang duta

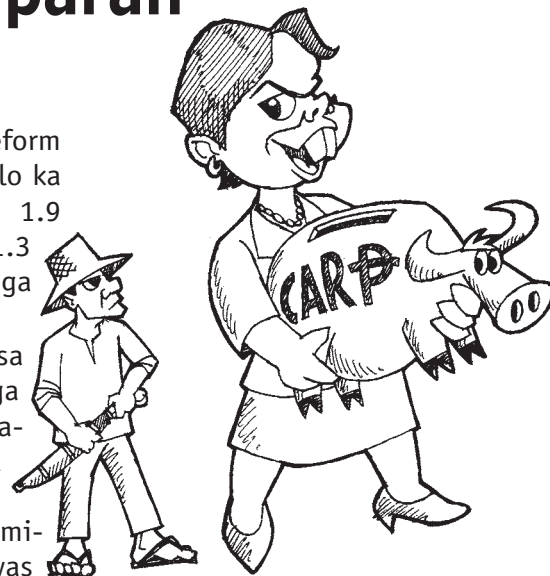
Daku nga tinikal ang ginasugid sang Department of Agrarian Reform (DAR) nga mga kadalag-an sa "reporma sa duta." Masobra tatlo ka milyon nga ektaryas kuno sang duta ang ginpanagtag sa 1.9 milyon nga mangunguma halin 1988. May ara lamang kuno nga 1.3 milyon ektaryas nga kadutaan nga igapanagtag sa isa ka milyon nga mangunguma sa masunod nga pito tuhtub napulo ka tuig.

Wala sang kabilinggan kon usisaon ang mga ginapabugal sang DAR. Gin-isip lamang sini ang ginpanagtag nga mga CLOA (Certificate of Land Ownership Award), upod na ang milyon nga setler kag pungsodnon nga minorya nga madugay na nga nagapuyo kag nagauma sang mga kadutaan nga pila ka beses nga "ginpanagtag" kuno sa ila. Wala ginaisip ang kadamu nga kaso sang pagkalubong sa utang, pagbawi sang CLOA, ang tuman kadamu nga kaso sang pagpang-agaw sang lupa kag iban pa nga nagahimo nga wala pulos sa CARP.

Paglikaw sa reporma sa duta.
Tuman ka lapnagon ang mga pama-

agi sang paglikaw sa reporma sa duta bunga sang madamu nga prubisyon sang CARP nga ginagamit nga palusot sang mga agalon nga mayduta.

Paagi sa pagbaylo-gamit, minilyon nga ektaryas ang maawas sa CARP. Sa balayon sang Agriculture and Fisheries Act (Afma) kag mga prubisyon sang CARP nga nagapahanugot sang pagbaylo-tanum (*crop conversion*) kag pagbaylo-gamit sang duta (*land-use conversion*), malapad nga kadutaan agrikultural ang ginasaylo sa mga produktong pang-eksport ukon *aquaculture* (pareho sang pagtatap sang sugpo) kag gamit

komersyal, industriyal, residensyal kag pangturismo. Santo ini sa polisiya nga nagapaidalum sang ekonomya sa imperyalistang "globalisasyon". Pinakamalala ini sa ginatawag sang gubyrno nga "growth areas" (mga lugar sang pag-uswag) sa Southern Tagalog, Central Luzon, Central Visayas, Western Visayas kag Southern Mindanao, kon sa diin wala sa kada 10 mangunguma

ang wala sang kaugalingon nga duta. Sa isa ka makahalam-ot nga kaso, nagbutang lamang ang isa ka agalon nga mayduta sang pila ka pasayan sa palangana sa tunga sang iya 150 ektaryas nga kadutaan sa San Jose, Occidental Mindoro agud pagguwaon nga isa ini ka punong sang sugpo, kag sa sini indi na sakup sang CARP.

Ang 157 ektaryas nga Hacienda Banag sa Isabela, Negros Occidental sang pamilya ni Mike Arroyo ginakategorya nga "*industrial zone*" bangud magatukod kuno diri sang planta sang *ethanol* (halin sa tanum nga tubo diri).

Ang mismo polisiya nga "*voluntary offer to sell*" ukon boluntaryo nga pagbaligya sang agalon nga mayduta sang iya mga kadutaan sa mga mangunguma kag ang mismo kakinahanglanon nga magbayad ang mga mangunguma sang amortisasyon baliskad sa espiritu sang reporma sa duta. Sa pila ka kaso, nagaabot sa ₱150,000 kada ektarya ang ginasukot sang agalon nga mayduta.

Agud makalusot sa lima-ka-ektaryas nga *retention limit* sang CARP, ginapahat-pahat sang mga agalon nga mayduta ang ila mga kadutaan kag ibutang sa ngalan sang nagkalain-lain nga matuod kag paltik nga anak, iban pa nga himata, mga salaligan kag iban pa nga kahimbon nga pangprente. Ang mga kadutaan nga "*boluntaryo*" nga ginabaligya masami yadtong indi produktibo.

Sa pinakamalaut pa nga kaso, pareho sang natabo sining karon lang sa Hacienda Velez-Malaga, pati mga "*benepisyaryo*" nga nahatagan sang CLOA mapintas man nga ginapunggan sang mga agalon nga mayduta nga mag-okupar kag mag-uma sang duta nga "*ginpanagtag*" na sa ila.

Ang stock distribution option. Tumampok man nga paagi sang paglikaw sa reporma sa duta sa da-

lagku nga asyenda ang iskema nga *stock distribution option* (SDO) nga ginapatuman sa Hacienda Luisita sa Tarlac kag iban pa nga daku nga asyenda, lakip ang mga asyenda nga ginatag-iyahan ni Mike Arroyo sa Negros. Bilang alternatibo kuno sa pagpanagtag sang duta sa mga mangunguma, ginahatagan sila sang magagmay nga sapi bilang parte kuno sang ila pagpanag-iya sa Hacienda Luisita Inc. (HLI). Ang mga sapi nga ini pada-yunon nga ginapagagmay kag nadulaan sang balor samtang ang mga Cojuangco nagahimo sang nanari-sari nga manipulasyon para mapadaku ang ila sapi sa korporasyon. Ginabuhinan ang adlaw sang pagtrabaho kag madamuan nga ginapahalina ang mga mamumugon sa uma para mabuhinan pa kag dalayon nga mapanas na ang gamay nga sapi nila sa korporasyon.

Wala man sang dibidendo nga ginahatag sa mga nabilin nga mangunguma nga ginasiling *stockholder* (ukon may kapot nga sapi). Sa kamatuoran, may ara sa ila nga nagabaton na lamang sang gagmay nga ₱9.50 simanal nga kita, matapos ang tuman kadamu nga ginabuhin sa ila sweldo. Nabaligya pa ang pila ka bahin sang 6,500 ektaryas nga kadutaan nga dapat nagkadto sa mga mangunguma nga wala ginkonsulta sa ila.

Rekonsentrasyon sang duta. Lapnagon ang kaso sang liwat nga pag-agaw sang duta sang mga agalon nga mayduta sa mga kadutaan nga kuno ginpanagtag nila. Bangud sa tuman kataas nga balor nga kinahanglan bayaran sang mga mangunguma para sa sampihak nga duta, kadam-an sa mga nangin "*benepisyaryo*" wala nakakumpleto

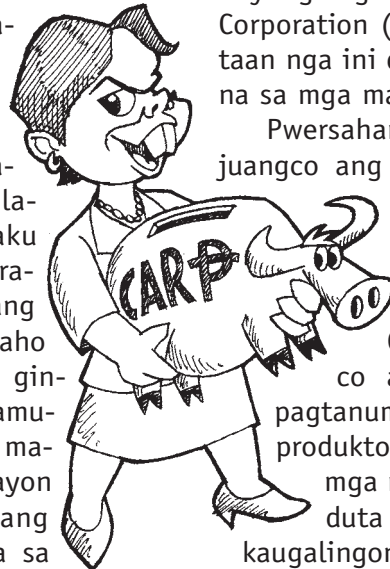
sang hulog. Ginasaad sa layi nga butungon sang Land Bank ang duta kag indi na pag-ibalik ang una nga ginbayad sa tian nga indi makahulog ang mangunguma sa sulod sang tatlo ka magkasunod nga tuig.

Gamit ang iskema nga "*cooperative joint venture*" nga kapareho sang SDO, masobra 150,000 ektaryas nga duta ang ginkabkab ni Eduardo "Danding" Cojuangco sa Isabela agud tamnan sang balinghoy nga igasuplay sa San Miguel Corporation (SMC). Ang mga kadutaan nga ini daan nga ginpanagtag na sa mga mangunguma.

Pwersahan nga gintipon ni Cojuangco ang mga ini sa gintukod niya nga paltik nga kooperatiba kag ginpadeposito diri ang ila mga CLOA. Ginadikta ni Cojuangco ang mga polisiya sa pagtanum kag pagpresyo sang produkto. Ginadingot niya sa mga mangunguma pati ang duta nga pagatamnan sang kaugalingon nga pagkaon.

Bangud sa tuman kataas nga rekisitos kag gastos sa produksyon sang balinghoy nga kinahanglanon sang SMC, linibo nga mangunguma ang naputo kag nalubong sa utang nga nagaabot sa ₱40,000 kada ani. Sa desperasyon nila, wala sang mahimo ang kadam-an sang mga mangunguma kundi dalayon nga isurender kay Cojuangco ang ila mga CLOA.

Bisan sa kaso sang mga nagapamilit gihapon nga makabayad sang amortisasyon, masami nga nalubong sa utang ang mga mangunguma kag napwersa nga iprenda kag sang ulihi ibaligya ang ila duta sa daan ukon iban pa nga agalon nga mayduta, usurero ukon kumprador kapitalista. Luwas sa kabudlayan sang kadam-an nga kumpletuhon ang amortisasyon, labi nga nabudlayan ang masang mangunguma bangud sa tuman ka-

mahal kag padayon nga nagataas nga presyo sang mga kinahanglanon sa pagpanguma samtang tuman kanubo naman ang presyo sang ila produkto.

Alagyan sang korapsyon. Halin sang ginpatuman ang CARP, ginahimo ini nga bulugasan sang maasab nga matag-as nga upisyal sang gubyerno, pangunahon na si Gloria Arroyo kag mga idu-ido niya. Nagaabot na sa ₱110.9 bilyon ang gingasto sang gubyerno halin 1988 tubtub 2004 sa pagpanagtag kuno sang 3.5 milyong ektaryas sang duta kag sa paghatag kuno sang

serbisyo pangsuporta sa ginasiling nga 1,614 nga agrarian *reform community*. Daku nga bulto sang kantidad nga ini kinurakot kag gingamit sa kaugalingon nga interes sang Malacañang kag mga upisyal sang DAR, Department of Agriculture kag iban pang ahensya sang gubyerno nga may gahum sa pondo sang CARP. Para kuno makumpleto ang di pa natapos nga katungdanan sang CARP, kinahanglan pa kuno nila ang masobra ₱20 milyon nga pisos kag mas daku pa nga kinahanglanon para sa mga serbisyong suporta kag iban pa nga gastos sa

implementasyon.

Madumduman nga nag-abot sa ₱2.8 bilyonng pondo sang CARP kag mga serbisyong suporta kuno kadungan sang pagpatuman sang reporma sa duta ang gingamit ni Arroyo para sa pagpanuhol kag pagdinaya sa eleksyon sadtong 2004. Kabahin sang kinurakot nanday Arroyo ang ₱570 milyon nga napain sa CARP halin sa nasekwester nga ginkawat nga manggad sang mga Marcos.

Wala kaluoy nga kalakasan. Ang kasaysayan sang paghimakas para sa tunay nga repormang agrar-

Pyudalismo, malapyudalismo kag atrasado nga agrikultura

Masobra 80% sang ginatantya 12 milyon nga ektaryas nga kadutaan agrikultural sa pungsod ginatag-iyahan gihapon sang mga agalon nga mayduta. Unkwarto (25%) sini ginatag-iyahan sang 9,500 lamang nga dalagku nga asendero. Halimbawa, sa prubinsya sang Cagayan 437 pamilya lamang ang nagapanag-iyang sang pilog nga kadutaan agrikultural; sa Cebu, 155 pamilya lamang; kag sa Negros Oriental napulo ka pamilya lamang ang nagakapot sang kadam-an sang mga kadutaan.

Pinakadaku nga agalon nga mayduta amo si Eduardo “Danding” Cojuangco. Masobra 150,000 ektaryas ang ginlangab niya sa Isabela para eksklusibong matamnan sang balinghoy. May ara man siya nga 1,000 ektaryas sa Mindoro, masobra 1,000 ektaryas sa Pangasinan kag masobra 4,000 ektaryas sa Negros. Masobra 8,000 ektaryas sa Hacienda San Antonio kag Hacienda Sta. Isabel sa Isabela ang gin-agaw ni Cojuangco kag ginbaligya sa Land Bank.

Sa Nueva Ecija, may masobra 7,000 ektaryas ang pamilya Tinio kag 9,700 ektaryas naman ang naskup sang Hacienda de Santos. Sa Tarlac, may sakup nga 6,453 ektaryas ang pamilya sang anay pangulong Corazon Aquino nga nagapanag-iyang sang Hacienda Luisita. Sa Zambales, ang pamilya Gordon kag Barreto may masobra tig-isa ka libo nga ektaryas. Masobra 8,500 ektaryas ang kapot sang pamilya Roxas sa Batangas. Ang pamilya Yulo may ara nga 7,100 ektaryas sa Laguna. Kag ang pamilya Floirendo may 4,500 ektaryas sa Mindanao.

Kabaliskaran ini sa ginpabugal sang Department of Agrarian Reform nga napanagtag sa mga mangu-

nguma ang 80% sang mga dutang agrikultural. Sa kamatuoran, masobra 80% sang mga mangunguma sa pungsod ang wala sang kaugalingon nga duta nga ginauma. Bangud diri, napilitan sila nga magpasugot sa mga mapanghimulos kag mapiguson nga relasyon sa produksyon. Pati sa sistemang agsa ukon sa buhisan, daku ang ginaarkila nila sa duta sang asendero. Mataas man ang interes sa pautang nga ginabayaran nila sa mga usurerero. Mabug-at nga palas-anon para sa ila ang nagadaku nga gasto sa produksyon pareho sang mataas nga presyo sang mga binhi, abono, pestisidyo, bayad sa patubig, renta sa mga kagamitan panguma kag iban pa.

Sa amo man, ginabarat sila sa presyo sang ila mga produkto kag tuman kanubo sang suhol nga ginabaton nila bilang mamumugon sa uma. Nagaabot sa 52% sang mga duta nga ginaumhan ang nakapasulod sa amo nga mapanghimulos kag mapiguson nga sistemang agsa, *leasehold* ukon iban pa nga porma sang pyudal kag malapyudal nga relasyon sa duta. Padayon nga nagasingki ang pagpanghimulos pyudal kag malapyudal sa mga mangunguma.

Katuwang sang kawad-on sang tunay nga reporma sa duta ang labaw nga pagkaatrasado sang agrikultura kag pag-antos sang masang mangunguma. Nagapabilin nga gagmayan kag pahat-pahat ang produksyon kag ang masami nga sukat sang duta nga ginauma tunga tubtub isa kag tunga ka ektarya. Sa masobra katunga sang mga ulumhan, mga atrasado nga demano nga kasangkapan gihapon ang gamit pareho sang karbaw kag kinaradto nga arado. Nagaabot lamang sa 30% sang mga ulumhan ang may irigasyon.

AB

yo kasaysayan man sang malaba nga kalakasan. Sadtong Enero 22, 1987, nagbuhis sang kabuhi ang 13 mangunguma kag napilasan ang masobra 70 pa sa kamot sang mga armadong pwersa sang Malacañang bangud lamang sa pag-insister nila sang tunay nga reporma sa duta. Antes pa ini, linibo na nga mga rebolusyonaryong pwersa kag mangunguma ang nagbuhis sang kabuhi sa pagpakig-away para sa mayor nga demokratikong demanda nila nga ini. Ang nangin bantog nga “Masaker sa Mendiola” ang nagduso sa Kongreso sa idalum sang rehimenng Aquino sadto nga balayon ang CARP. Pero bangud wala sini matuod nga ginresolbar, kag tigaylo ginpalala pa, ang pyudal kag malapyudal nga pagpanagiya sang duta kag pagpanghimulos

sa kaumhan, indi madula ang kalakasan nga nagapalibot sa mabasog nga demanda para sa tunay nga reporma sa duta. Halin sang ginpatuman ang CARP, ginatos nga mangunguma kag iban pa nga nagatib-ong sa tunay nga repormang agraryo ang nangin biktima sang kalakasan sang estado.

Sini lamang nga Hunyo 4, ginpangluthang ang mga mangunguma sa Hacienda Velez-Malaga, sa La Castellana, Negros Occidental. Duha ang napatay kag anum ang napilasan sa nasambit nga pagpangluthang. Ginpangluthang ang mga mangunguma samtang nagahawan sa asyenda nga padayon nga gindingot sa ila sang daku nga agalon nga mayduta nga si Roberto Cuenca.

Sadtong 2004, pito ka welgista

ang napatay kag masobra 100 ang napilasan sang ginpangluthang sang mga pulis, suldado kag gwardya sang asyenda ang mga nagaprotesta nga mangunguma sa Hacienda Luisita. Madamu nga lider, aktibista kag nagasuporta sa paghimakas sang mga mangunguma sa asyenda ang ginpamatay pagkatapos sini.

Halin 1997, lapnagon ang kalakasan sa Hacienda Looc sa Batangas sa tuyo nga agawon sang Fil-Estate ang kadutaan sang mga mangunguma. Sa bilog nga pungsod, padayon nga ginagamit nga instrumento sang estado ang militar, pulisya, mga paramilitar kag buyong sang mga daku nga agalon nga mayduta sa pagpamatay, pagkuot, pagharas, pagpang-ipit, iban pang kalakasan sa mga mangunguma.

Mga kadalag-an sang kahublagang mangunguma sa pungsod

Sa pihak sang pagpang-ipit kag paggamit kusog sang reaksyunaryong estado, napadayon nga naggaani sang mga kadalag-an sa mga paghimakas sining nagtaliwan nga 20 tuig ang masang mangunguma sa pungsod.

Lakip sa pinakatampok ang kadalag-an sang mga mangunguma kag mamumugon sa uma sa Hacienda Luisita sadtong 2004. Paagi sa militanteng paghimakas kag paglunsar sang malaparan nga welga, naangkon sang masang mangunguma ang malapad nga suporta kag kadalag-an sa ila pagpakigbato sa *stock distribution option* luwas sa iban pang demanda, lakip ang pagpabalik sang ginpahalin nga mamumugon sang Central Azucarera de Tarlac kag pagpataas sa sweldo nila kag sang mga mamumugon sa uma.

Sa San Jose del Monte, Bulacan, nagdaog sa pagpang-ipit nga makapabilin kag makauma ang masobra 109 pamilya nga mangunguma sa 311 ektaryas nga kadutaan. Nangin madinalag-on sila sa pihak sang paggamit sang kusog nanday Gregorio Araneta kag sadto Rep. Manuel Villar sadtong 1999 agud pahalinon sila sa mga duta nga ila ginauma.

Madinalag-on naman nga nakapabilin sa ila kadutaan ang linibo nga mangunguma sa mga banwa sang Gabaldon, Guimba, Laur kag Palayan City sa Nueva

Ecija kag sa gin-okupahan nga duta sang Fort Mag-saysay Military Reservation.

Sa amo man, bangud sa matutom nga pagbato sang mga mangunguma kag mangingisda halin sadtong 2000, wala sila napahalin sang Fil-Estate kag Manila Southcoast Development Corporation sa Hacienda Looc sa Nasugbu, Batangas.

Padayon naman nga nakapanguma ang mga ginpahalin nga mangunguma sa sulod sang Negros Occidental Agricultural College sa Kabankalan City. Amo man sang 800 pamilya nga mangunguma sa Central Mindanao University (CMU) sa Musuan, Bukidnon nga tubtub subong nakapanguma sa masobra 500 ektaryas nga kadutaan. Ini bangud sa ila ululupod nga pagpakigbato para sa ila kadutaan sa CMU.

Sa North Quezon naman, ginpakig-away sang mga mangunguma nga makuha ang *resikada* sang kopra. (Ang *resikada* amo ang porsyento nga arbitraryo nga ginakuha sang mga komersyante sa presyo sang kopra nga wala pa kuno nagmala kag sa sini kinahanglan pa pamalhon liwat.) Napataas naman ang adlawan nga suhol sang mga mamumugon sa uma sa Occidental Mindoro halin ₱60 pakadto ₱100.

Napanubo naman sang mga mangunguma sa Cagayan Valley ang interes sa usura halin 50-60 kilo sang

mais ukon palay sa kada ₱1,000 pakadto sa 25 kilo na lang. Napataas naman nila ang presyo sang mais sa rehiyon halin ₱6.30 kada kilo pakadto ₱7.00 kada kilo.

Sa pila ka bahin sang Ilocos, napanubo ang *resiko* sa tabako halin 120% pakadto 3.75% na lang. Madinalag-on man nga nabasura sang mga mangunguma ang sistemang sortido ukon ang klasipikasyon sang tabako base sa ginahambal sang mga kumprador nga kalidad sini. Daan nga ginpanubo sang mga kumprador ang presyo sang tabako sa pagsiling nga manubo ang kalidad sang produkto sang mangunguma bisan nga wala naman sang upisyal nga sistema sang klasipikasyon sang tabako. Napataas man ang presyo sang kape halin ₱45 pakadto ₱65 kada balde, bangud man sa paghulag sang mga mangunguma.

Sa Bicol naman, napataas ang presyo sang kopra halin ₱9.30 pakadto ₱11.00 matapos ang mobilisasyon sang 3,000 mangunguma sang ginpangunahan sang Bicol Coconut Planter's Association (BCPAI) sadtong 2005 batuk sa Co-say Oil Mills sa Pili, Camarines Sur.

Sa Mindanao, napataas naman ang adlawan nga suhol sang mga mamumugon sa uma halin ₱70 pakadto ₱80 kag sang mga tagapupo sang kalamansi halin sa ₱30 pakadto sa ₱40 kada bag. Napunggan sang mga mangunguma ang plano sang tag-iya sang duta nga himuon ini nga plantasyon sang *palm tree*. Napataas man ang presyo sang saging kag abaka, amo man ang suhol sang mga mamumugon sa uma sa mga plantasyon sang tubo sa nagkalain-lain nga lugar sa Bukidnon.

Padayon ang pagbato sang mga manguma sa pag-agaw duta ni Eduardo "Danding" Cojuangco. Sining karon lang, napaslawan ang tuyo niya nga patalsikon ang mga mangunguma sa Hacienda San Antonio kag Sta. Isabel sa Isabela. **AB**

ANG BAYAN Hunyo 21, 2007

4 ka riple naagaw, 15 tropa napatay sa ambus sa Compostela Valley

Apat ka riple ang naagaw kag 15 tropa sang kaaway ang napatay sang lambatan sang Yunit Gerilya sang Front 20 sang Conrado Heredia Command (CHC) sang Bag-ong Hangaway sang Banwa (BHB) ang isa ka pinagamay nga kumpanya sang 28th IB sadtong aga sang Hunyo 7 sa Km. 56, Barangay Rizal, Mongkayo, Compostela Valley. Isa ka Pulang hangaway ang naghalad sang kabuhi. Duha ka M14 kag duha ka M16 ang naagaw sang BHB.

Mabaskog nga ginpangin-wala ni Ka Roel Agustin, tagapamaba sang CHC, ang gintiko nga report ni Brig. Ben. Carlos Holganza, hepe sang 1001st Brigade sang Philippine Army, nga siyam nga Pulang hangaway ang napatay sa

nasambit nga ambus. Ginhimutig man niya ang pagpabugal ni Holganza nga naagaw sang militar ang isa ka kampo sang BHB. Siling sang CHC, nahibal-an sini nga may pila ka adlaw na nga nagalunsar ang AFP sang isa ka daku nga operasyon kag isa lamang ang 28th IB sa madamu nga yunit militar nga nagaoperasyon. Ginpabay-an sang nakapusisyon na nga mga gerilya nga magsulod sa *killing zone* ang 56 nga suldado antes sila palukpan sang i sa ka *land mine*. Gilayon nga nabutang sa depensibong pusisyon ang kaaway samtang ginapaulanan sila sang bala sang BHB.

Ginlunsar ang ambus bilang sabat sa madugay na nga ginapan-gayo sang masa sa lugar nga mabaskog nga silutan ang 28th IB sa ila mga makangingidlis nga krimen batuk sa pumuluyo. **AB**

5 armas naagaw sa BHB sa Catanduanes

Nakaagaw ang Nerissa San Juan Command sang Bag-ong Hangaway sang duha ka M14, duha ka M16 kag isa ka .45 kal. pistola sang lambatan nila ang apat ka elemento sang Philippine National Police (PNP) sa Barangay Oga, Pandan, Catanduanes sining Hun-

yo 16. Suno kay Kaupod Greg Bañares, tagapamaba sang National Democratic Front-Bicol, una nga napatay sa ambus ang isa ka pulis. Sang magtabang ang mga kaupod niya nga pulis natabo ang ikaduha nga ambus kag napatay ang tatlo pa sa ila.

Nagahiliusa ang PKP, ang pumuluyong Pilipino kag ang Bangsamoro sa pagkundenar sa garuk nga eleksyon

Partido Komunista sang Pilipinas
Hunyo 11, 2007

Ginakundenar sang Partido Komunista sang Pilipinas kag sang bilog nga rebolusyonaryong hublag nga ginapamunuan sini ang pagpamigos, pagpanghimulos kag pagpang-abuso nga padayon nga ginahimo sang mga nagaharing sahi batuk sa Bangsamoro, amo man sa bilog nga pumuluyong Pilipino. Naglab-ot na ini sa putuk-putukan kag nasentruhan sang pungsodnon nga atensyon sa nakatapos gid lang nga eleksyon sang ang piniliay sa mga lugar sang kadam-an nga populasyon Moro ginbulus-bulusan sang sistematikong pagpamahug, wala pili nga kalakasan, lapnagon nga pagpamakal sang boto, pagdingot sa pumuluyo sang kinamatarung magboto, todo-todo nga pagdinaya kag pagmanipular sa isipay.

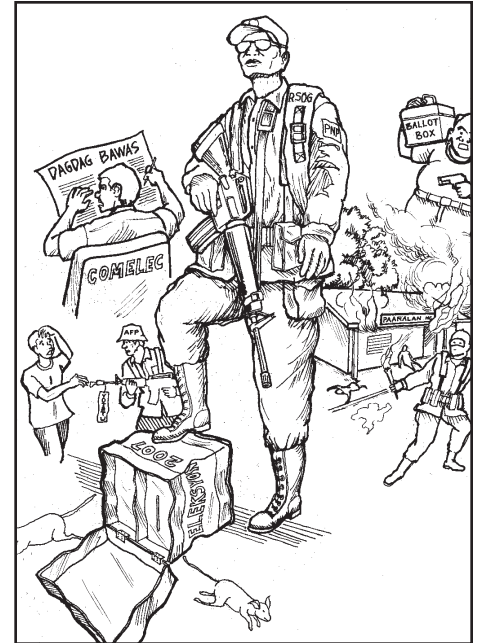
Pareho sang ginhimo nila sad-tong 2004, ang gubyernong Maynila kag ang reaksyunaryong guban ni Gloria Arroyo, kahimbon ang mga lokal nga pyudal nga *warlord*, ang nagpamuno liwat kag pangunahon nga opereytor sang nasambit nga mga kalakasan, manipulasyon kag abuso nga nagahingalit kag naga-insulto sa Bangsamoro. Wala'y huya nga ginapabugal sang nagaharing guban Arroyo ang "*command vote*" sini sa Mindanao nga magasiguro kuno sang kadalag-an sini. Tuhtub subong, todo ang pagtinguha sang rehimen diri sa desperado nga tuyo nga makaagaw sang isa pa ka pwesto sa Senado kag masabotahe pa ang eleksyon sa *party-list*.

Masobra isa ka gatos ka tuig na nga nagaluntad ang amo nga pakusog, pagpanghimulos kag pagpang-abuso sa Bangsamoro sa partikular kag sa kabilugan nga pumuluyong Pilipino. Sa mga nagligad nga mga dekada, ang mga pulitiko halin sa mga elitista nga sahi nga nakig-away sa minilyon nga "*swing votes*" nagabubo sang ginatos ka milyong piso nga kinurakot sa pondo sang gubyernong Maynila para suhulan ang mga upisyal sang Comelec kag

mga pwersang militar kag pulis, pondohan ang mga lokal nga *warlord* kag mangbakal sang boto. Pero pagkatapos sang eleksyon kag makapungko na sa pwesto ang mga elitistang pulitiko, ang mga eryang Moro amo liwat ang ginapabay-an kag nagapabilin nga pinakaimol kag pinakapigos sa bilog nga pungsod.

Ginarason pa sang mga tagapanapin sang nagaharing guban Arroyo ang "*magic*" sang Mindanao—ang "*pagdikta*" sang mga lokal nga pyudal nga *warlord* sa 100% sang mga boto santo sa ila kagustuhan—bilang partikular nga kinaiya sang pumuluyo sa mga lugar sang Moro. Daku nga insulto ini sa Bangsamoro kag ginatabunan sini ang bilog nga sistema sang pungsodnon nga pagpamigos, pagpanghimulos kag pagpang-abuso kag ang paghimbunanay sang pungsodnon nga nagaharing sahi kag mga lokal nga pyudal nga *warlord* sa likod sini. Kabahin ini sang mas malapad nga sistemang sosyo-ekonomiko-pulitiko-kultural nga nagaluntad sa bilog nga pungsod nga nagapigos sa Bangsamoro kag sa bilog nga pumuluyong Pilipino.

Gintalupangud sang PKP ang

pagbalibad sang Moro Islamic Liberation Front nga magpartisipar sa mapintas kag madaya nga sistema sang eleksyon sa mga lugar sang Moro. Lubos nga nagasugot ang PKP sa mga rebolusyonaryong utod kag kasimanwa naton sa mga eryang Moro nga ang amo nga pagbastos sa eleksyon indi tuhtub sano makalubad sa ginatos na nga mga problema sosyo-ekonomiko kag pulitiko-kultural sang pumuluyo—sang Bangsamoro kag sang bilog nga pumuluyong Pilipino.

Ang PKP, pumuluyong Pilipino kag Bangsamoro nagahiliusa sa pagkundenar sa garuk nga eleksyon kag sa paghandum sang piniliay nga matuod nga hilway kag nagasalam-ing sa kabubut-on sang pumuluyo. Maagum lamang ini kon napukan na ang mapanghimulos, mapiguson kag mapang-abuso nga sistemang pangkatilingban kag nabayluhan na ini sang rebolusyonaryo, matuod nga hilway, demokratiko kag maki-pumuluyo nga sistema. **AB**

Dinaya sa Mindanao, padayon nga ginatakpan

Gin-atras na sang Comelec sining Hunyo 15 ang nauna sini nga plano nga ideklarar nga napaslawan ang eleksyon sa Mindanao. In-di na kuno pwede maghiwat sang espesyal nga eleksyon sa prubinsya bangud naproklamar na ang mga lokal nga upisyal didto. Ginbase sang Comelec ang desisyon nga ini sa kasulatan lamang sang Provincial Board of Canvassers nga nagasaad nga naisip ang mga boto sa 22 munisipalidad kag base diri naproklamart ang mga lokal nga upisyal.

Wala aktwal nga naprisintar ang mga *certificates of canvass* (COC) halin sa nasambit nga mga munisipalidad bangud suno kay Lintang Bedol, puno sang Comelec sa prubinsya, nadula ang mga dokumento.

Sa baylo, pagapangitaon sang Comelec ang mga COC sa mga maligwin nga lugar sang Maguindanao kag ini na lamang ang ila usisaon. Sang ginpamilit sang mga abugado sang oposisyon ang kakina-hanglanon nga ipatawag kag pahambalon ang mga myembro sang

Board of Election Inspectors (BEI) na nakatalana sa nasambit nga mga lugar, nagbalibad ang Comelec sa kaladlawan nga rason nga indi sini masarang-gan sabton ang pamasahang nasabit nga mga upisyal.

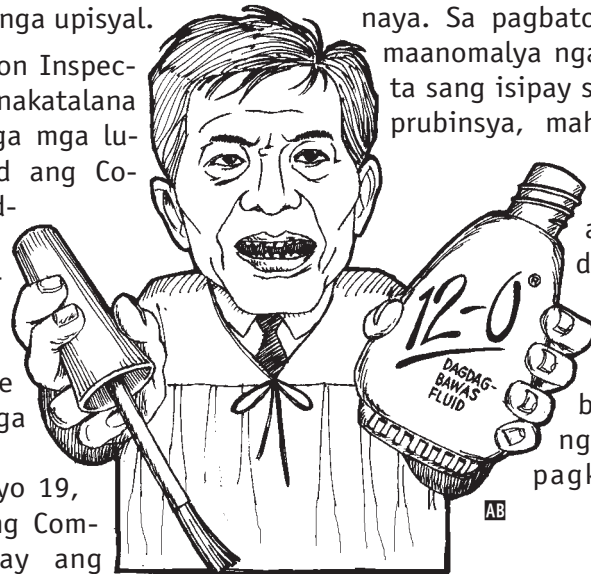
Sining Hunyo 19, gindeklarar sang Comelec ang tunay ang

nakuha nila nga kopya sang COC nga ginprisintar sa ila sang mga *election inspector* halin sa 21 munisipalidad sang prubinsya.

Ginkastigo sang Kontra-Daya, isa ka koalisyon nga nagatib-ong sang malimpyo nga eleksyon, ang tikang nga ini sang Comelec. Suno sa ila, labi lamang nga ginapatampok sang Comelec ang papel sini sa makinarya sang rehimen sa pagdinaya. Sa pagbaton sini sang

maanomalya nga mga resulta sang isipay sa lebel sang prubinsya, mahimo isingit

pa sang Comelec ang kandidato sang Team Unity nga si Miguel Zubiri sa ika-12 nga pwesto pagka-senador.

AB

Saksi sa dayaan sa Mindanao, ginpatay

Isa sa mga manunudlo nga nagpahayag sang kahandaan nga magtestigo kaangot sang natabo nga dinayaay sa Mindanao ang ginpatay sining Hunyo 9.

Si Musa Dimasidsing ginbaril sang wala nakilala nga mga lalaki sadtong Hunyo 9 sa atubang sang isa ka eskwelahan sa Pikit, North Cotabato. Nakatapos gid lamang manyapon si Dimasidsing sang gulpe na lang nga nadulaan sang kuryente ang buluthuan. Samtang naputos sa dulom ang palibot ginluthang siya sa ulo kag dughan. Gilayon siya nga namatay. Temporaryo nga nakaestar si Dimasidsing, upod ang iban pa nga manunudlo sa nasambit nga eskwelahan bangud sa kulba nga bweltahan sila sang nagpadihot sang pagdinaya sa prubinsya.

Si Dimasidsing isa ka *school district supervisor* kag myembro sang Board of Elections Inspectors (BEI) sa Pagulayan, Maguindanao. Isa siya sa mga nagbuyagyag nga wala sang natabo nga botohan sa Mindanao sadtong nagligad nga eleksyon, baliskad sa gusto pagguwaon sang upisyal sang Comelec nga

si Lintang Bedol. Nakatakda tani sila nga mag-atubang sa imbestigasyon sang National Board of Canvassers sa masunod nga adlaw agud isaysay ang mga kaso sang anomalya kag dinayaan. Ang testimonya niya, upod sang iban pang myembro sang BEI, ang direkta nga magakontra sa mga balibad kag pagbinutig ni Bedol nga nagdaug sang 12-0 ang Team Unity sa lugar.

Mabaskog nga ginkundenar sang kapareho mga manunudlo, mga progresibong organisasyon kag ligal nga oposisyon ang pagpatay kay Dimasidsing. Maathag ang katuyuan sini nga pungan ang pagtestigo niya sa imbestigasyon sang Comelec, siling nila. Isa ini ka desperado nga tuyo nga pahugon kag pahipuson ang iban pa nga nangahas nga ibuyagyag ang higko kag kalakasan sang nagligad nga eleksyon ilabi na sa mga lugar sa Mindanao. Luwas kay Dimasidsing, ginaipit man kag ginapahug ang iban nga mga manunudlo nga buot magtestigo kaangot sang ginhimo nga pagdinaya sang Team Unity sa Maguindanao.

AB

Lider sang Bayan Muna sa Bohol, ginpatay

Wala pa nagahupa ang mga pagpangluthang kag pagpangkuot sang mga berdugo sang rehimeng Arroyo sa atubang sang mabaskog nga pagkunderan sa nagkalain-lain nga bahin sang kalibutan. Pinakatampok sa mga kaso nga nakalap sang *Ang Bayan* amo ang pagpatay sa *provincial coordinator* sang Bayan Muna sa Bohol kag pag-aresto sa isa ka pangrehiyon nga lider sang Gabriela sa Southern Tagalog.

Hunyo 17. Namatay si Mario Auxillo, 50, *provincial coordinator* sang Bayan Muna sa Bohol, duha ka adlaw makaligad siya nga luthangon sang isa ka katapu sang Alimaong, isa ka grupo sang mga anti-komunistang *vigilante*. Nakatapos gid lang pulungon ni Auxillo ang mga mangingisda sa merkado publiko sang Bien Unido, Bohol sang luthangon siya bag-o magtungang-gabi sadtong Hunyo 7 sang *vigilante* nga si Hilario Mandaho Diola. Naigo siya sa sag-ang kag braso.

Ang grupong Alimaong sa Bohol ara sa pagdumalahan sang 15th IB.

Sining natapos lang nga eleksyon kon sa diin nagkandidato para bokal sang ikaduha nga distrito sang Bohol si Auxillo wala untat ang kampanya sang pagpanamad sa iya pagkatawo, sa organisasyon sang mga mangunguma nga Humabol (Hugpong sa mga Mag-uumang Bol-anon) kag Bayan Muna. Suno sa ginpalap-ta nga itom nga propaganda sang AFP, ginainto lamang sang BM ang pumuluyo kag prente lamang kuno sang Bagong Hangaway sang Banwa.

Samtang, ginkuot sang mga elemento sang 470th Provincial Mobile Group si Rogelio Marquez, 27, myembro sang Alyansa ng Magsasaka sa San Jose, kadampig nga organisasyon sang Samahan ng mga Magsasaka sa Kanlurang Mindoro, pangprubinsya nga tsapter sang

Kilusang Magbubukid ng Pilipinas. Si Marquez ginkuot sa Sityo Artemia, Barangay Bubog, San Jose, Occidental Mindoro alas-11 sang aga samtang nagamaneho sang iya "kuliglig" (salakyan nga ginpaandar sang *hand tractor*). Nakahunong subong si Marquez sa istasyon sa San Jose sa himu-himo nga sala sang napaslawan nga pagpatay kag iligal nga paghupot sang mga armas.

Hunyo 15. Ginpatay sang lima-ka-tawong *death squad* si Jesse Bacalso, isa ka empleyado sang University of Eastern Philippines (UEP) kag aktibo nga katapu sang COURAGE-UEP. Ginluthang si Bacalso bandang 5:30 sang aga sa guwa lamang sang iya balay sa Scout City, EUP, Catarman, Northern Samar. Nagangkon siya sang walo nga igo sang bala.

Sadtong adlaw man nga ini ginkuot sang mga nagaoperasyon nga elemento sang 54th IB ang anum ka estudyante sang Mt. Province General Comprehensive High School sang masumalang sila sang mga tropa sa Bangaan, Busao-Kili *foot trail*. Lunsay mga taga-Kili, Tubo, Abra ang mga ginkuot nga pamatan-on. Ang mga lalaki nakilala nga sanday Egan, Banglay kag Magensay. Wala pa nakilal-an ang mga babaye.

Hunyo 9. Ginbuhian malapit sa Vicente Subdivision sa Davao City si Gilbert Rey Cardíño, 28, may 30 oras matapos siya nga kuoton. Si Cardíño, *provincial coordinator* sang Bayan Muna sa South Cotabato, ginkuot sa Koronadal City sadtong Hunyo 6 sang aga. Isa sa lima nga lalaki nga nagkuot sa iya may suk-suk nga *jacket* sang PNP.

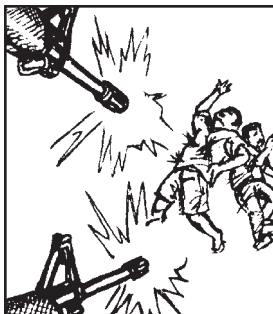
Sang buhian si Cardíño natawan niya kag napangayuan sang bulig ang iya mga abyan kag naka-uli siya sa Koronadal. Gilayon siya nga gindala sa ospital kon sa diin

nahibal-an nga nag-agi siya sang *trauma* bangud sa mabaskog nga tortyur. May mga lanog siya sa nagkalain-lain nga parte sang lawas. Wala man siya naghatag gilayon sang pahayag bangud ginpahug siya nga pagapatyon sang

mga nagkuot sa iya kon ibuyagyag niya ang bilog nga hitabo. Sa paghinun-anon sa iya sang midya lima ka adlaw matapos siya nga buhian, ginsiling niya nga pilit siya ginaangot sa Bagong Hangaway sang Banwa. Ginhilway lamang siya matapos siya magpirma sa kasulutan nga nagasaad nga magserbi siya nga impormer batuk sa iya mga kaupdanan sa BM.

Hunyo 7. Gin-aresto sang mga elemento sang Regional Intelligence Office 4-A, Cavite PNP kag Philippine Air Force si Christina Digal Credito, 48, sa iya balay sa Barangay Mailen Bago, Naic, Cavite mga alas-7:30 sang gab-i. Si Credito ang pangkabilugang sekretaryo sang Kalipunan sang Samahang Magsasaka sa Kabite kag isa sa mga lider sang Gabriela sa Southern Tagalog. Ginapasibangdan siya nga

imbolbado sa pagpatay kay Lamberto Olarte, elemento sang Civilian Home Defense kag sa anak sini nga si Maria Dulce sadtong Agosto 1, 1987. Mabaskog nga ginapangin-wala sang biktima ang akusasyon sang mga pulis sang Cavite nga may kahalabtanan siya sa pagpatay nga natabo 20 tuig na ang nakaligad.

Subong nakadetine si Credito sa Camp Pantaleon Garcia sa banwa sang Imus.

Mayo 13. Ginkuot sang mga suldado sang 20th IB si Jimmy Sansel, isa ka mangunguma nga residente

sang Barangay Hiratigan, lope de Vega, Northern Samar.

Suno sa mga nakasaksi, pwersahan nga ginkuha si Sansel sang mga tropa kag ginsakay sa isa ka trak. Nagatrabaho siya sadto sa iya koprahan sa Barangay Kainaga, Lope de Vega. Wala pa makit-an si Sansel sugod sadto. Ang pagkuot sa iya natabo matapos maglunsar sang madinalag-on nga ambus ang BHB sadtong adlaw man nga ina sa Upper Kainaga. Isa ka suldado ang namatay kag isa ka M14 kag M60 ang naagaw sa nasambit nga ambus. AB

Pulitikal nga pagpamatay, paimbestigahan ni Trillanes

Mainit nga ginbaton sang mga progresibong organisasyon kag mga pamilya sang mga biktima sang kalakasan militar ang pahayag sang bag-o napilian nga senador nga si anay Ltsg. Antonio Trillanes IV nga paimbestigahan niya ang pagkadalagang sang Armed Forces of the Philippines (AFP) sa lapnagon nga pangpulitika nga pagpamatay sang mga aktibista. Ini ang una nga asikasuhon niya pagkapungko sa Senado. Nagapati si Trillanes nga ang *death squad* wala sang iban kundi mga espesyal nga yunit nga ginapadalagan sang mga paniktik nga ginapamunuan sang mataas nga upisyal sang AFP sang rehimeng Arroyo.

Duha ka heneral ang nagpabut-yag sang suporta kay Trillanes. Handa sila nga maghatag sang mga detalye nga magabulig sa iya imbestigasyon. Suno sa ila, isa ka bukas nga sekreto sang mga matag-as nga upisyal sang AFP ang polisiya sang pagpamatay. Sa kamatuoran, masami ini nga ginapabugal sang isa ka heneral sa mga pormal kag di pormal nga pulong upod ang iban nga upisyal.

Kaangot man sini, nanawagan sa Senado ang oposisyunistang si Sen. Jose "Jinggoy" Estrada nga imbestigayan ang mga pangpulitikang pagpamatay sa idalum sang rehimeng Arroyo sa tion nga magbukas ang ika-14 nga Kongreso sa Hulyo. Ginpakamalaut man ni Estrada ang padayon nga pagpabuyan-buyan sang Malacañang nga aprubahan ang tratado sang United Nations batuk sa pwersahan nga pagkadula.

Sa amo man, desidido ang rehi-

meng Arroyo nga barahon ang mga imbestigasyon nanday Trillanes kag Estrada. Ginsiling nanday AFP Chief of Staff Gen. Hermogenes Esperon kag Executive Secretary Eduardo Ermita nga gamiton nila liwat ang Executive Order 464 agud balabagan ang pagtambong sang mga upisyal sang militar kag gubyerno sa mga imbestigasyon sa Senado nahanungod sa ekstrahudisyal nga pagpamatay.

Samtang, bangud sa nagabas-kog nga presyur sa AFP nga buhian na si Trillanes halin sa pagkahunong niya sa Camp Bonifacio, ginpahayag ni Esperon nga igamandu niya ang paghilway sang ginpili nga senador kon ini mangin desisyon sang sibilyan nga korte nga nagabista sa kaso nga kudeta nga ginaatubang ni Trillanes.

Ginproklamar si Trillanes bilang ika-11 nga senador sining Hunyo 15, masobra isa ka bulan pagkatapos sang eleksyon. Masobra 11 mil-

yong boto ang nakuha niya, pamatuod nga suportado sang daku nga numero sang pumuluyo ang pagalsa nga ginlunsar nanday Trillanes sadtong 2003 batuk sa garuk nga rehimeng Arroyo. Antes ini, napilitan man ang mataas nga upisyal sang AFP nga akuon nga nagpasarbey sila sa kubay sang mga suldado agud tumuron kon sanday sin-o ang bumuto kay Trillanes sadtong nagligad nga eleksyon.

Ginkastigo ni Trillanes kag sang iya mga kaalyado sa Genuine Opposition ang nasambit nga sarbey. Siling nila, ginlapas sini ang mga kinamatarung sibil sang mga suldado bangud ginpwersa sila nga ibuyag-yag ang ila mga panindugan kag gamiton ini batuk sa ila. Isa kuno ini nga desperado nga tikang para tumuron kag lagson ang sin-o man nga nagapamatuk sa korapsyon kag pasismo sang rehimen kag sang matag-as nga upisyal sang AFP. AB

Wala unod ang propaganda sang kauswagan pang-ekonomya

Pagkatapos nga magguwa sining Abril ang pinakaulihi nga mga pang-ekonomya nga estadistika sang gubyrno, wala natak-i nga ginatambol sang Malacañang ang siling sini nga 6.9% nga pag-umwad sang Gross Domestic Product (GDP ukon kabilugang balor sang produksyon kag konsumo sa pungsod) sa una nga kwarto sang 2007. Ginapabugal ni Arroyo nga ini na ang pinakadaku nga pag-umwad sang ekonomya sa nakaligad nga 17 tuig. Pero kon usisaon, matumod nga wala unod kag mapaniplang ang mga estadistika nga ini kag daku nga kabutigan ang pagpabugal ni Arroyo bahin diri. Ginatakpan lamang sini ang pagkaatrasado sang ekonomya kag ang padayon nga nagalala nga kaimulon kag kagulutmon sang pumuluyong Pilipino.

Malahalon nga maanalisa ang ara sa idalum sang ginpagguwa nga pangpatahum nga estadistika sang rehimen, kag sa partikular kon sa diin naghalin ang ginapabugal nga 6.9% nga pagdaku sang GDP, agud makita ang tunay nga natabo sa ekonomya.

May pila ka tuig na nga ang pangunahon nga nagasustenir sang ekonomya amo ang konsumo nga ginatuga sang daku nga remitans nga ginapadala sang mga migranteng mamumugon. Nagaabot sa masobra \$3.5 bilyon (ukon masobra P162 bilyon) ang nagsulod nga remitans sang mga migrante sining una nga kwarto sang 2007, masobra P40 bilyon ang daku sangsa sadtong una nga kwarto sang 2006. Masobra 10% man ini sang bilog nga GDP sadtong una nga kwarto sang 2007 nga nagabalor sang P1,521 bilyon base sa subong nga presyo.

Partikular sining una nga kwarto sang 2007, ang pinakadaku nga dugang nga sangkap sa "pag-uwad" sang GDP amo ang pagbuhos sang kwarta para sa kampanya elektoral. Nag-abot sa P30 bilyon tubtub P50 bilyon ang gingasto sang kwartahan nga mga kandidato, nga kadam-an ara sa kampo Arroyo. Luwas diri, nagadali man ang gubyrno nga magbubo sang dugang nga pila ka pulo ka bilyong piso sadtong una nga kwarto para

papagsikon kuno ang ekonomya, kag para pondohan ang mga programa kontra-gutom, bulig sa mga gin-agnan sang kalamidad, seguro sa ikaayong-lawas kag iban pa, nga luwas gingamit lamang sa kampanya para sa mga kandidato sang kampo Arroyo. Isa sa pinakadaku nga ginhalinan sang pondo nga gingamit sang gubyrno sa kampanya sang kampo Arroyo amo ang P25.1 bilyon nga ginkita sini sa pagbaligya sang mga sapi sang gubyrno sa Philippine Long Distance Telephone Company.

Halos tanan nga dalagku nga nagsulod nga remitans sang mga migrante kag ang daku nga gasto sang mga kandidato sa kampanyang elektoral nagkadto sa konsumo, pangunahon na sa serbisyo. Pinakamataas kag sobra nga mas daku ang dugang nga gastos sang gubyrno sa konsumo (13.3%) sangsa sa dugang nga gastos sa mga pribadong indibidwal diri (9.3%).

Ini ang kabangdanan kon ngaa sa una nga kwarto sang 2007, gulpe nga nagdaku sang 11.4% base sa subong nga presyo (ukon 9.1% base sa mga presyo sadtong 1985) ang kita sang sektor sang serbisyo. Masobra 64% ini sang gindaku sang GDP sa una nga kwarto sang 2007 kumparar sadtong una nga kwarto sang 2006. Sa sektor sang serbisyo, pangunahon nga nagdaku

ang gastos sa komunikasyon (labi na ang paggamit sa *cellphone* kag *internet*) kag transportasyon.

Sadto pa sobra tunga sang GDP ang bahin sang sektor sang serbisyo, samtang pirme nga mas gamay diri ang sektor sang industriya kag bisan sang agrikultura. Kada may daku nga bwelo sang pagsulod sang kwarta, pareho sang paggasto sang mga kandidato kag gubyrno para sa kampanyang elektoral, ang pinakadaku nga ginkadtuan sang gastos nila amo mga serbisyo kag komersyo. Sa sini, makita nga wala sang pangmalawigan nga epekto ang mga ini sa pag-uswag sang ekonomya kag pangabuhian sang pumuluyo.

May ginapagguwa ang gubyrno nga gamay man nga pagdaku sa sektor sang industriya kag agrikultura. Pero kon padaluman ang pagtuon bisan sang mga kaugalingon nga estadistika sang gubyrno, makita nga naghinay ang tantos sang pag-umwad sang manupaktura kag konstruksyon.

Sa aktwal, ang mas sandigan nga bahin sang industriya-ang industriya kag agrikultura-nagapabilin nga nagahapaon kag may huyog sang pagtibusok. Patimaan ini nga ang ginapagguwa nga "kauswagan" wala unod, indi makabukas sang dalagkuan nga oportunidad para sa empleyo ukon makahatag sa pumuluyo sang paglaum nga may bastante nga pangabuhian. Ang pila ka patag sang pagmanupaktura nga nagapakita sang pagdaku sang produksyon amo ang manupaktura sa papel (9.0%) kag ang pag-imprenta (5.6%) bangud sa pagdaku sang gamit sini sadtong eleksyon.

May nagapadayon ng pagkabilugan nga pagtibusok ang manupaktura, base sa report sang Monthly Integrated Survey of Selected Industries (MISSI) nga naghimong sang bulanan nga sarbey sang produksyon sang tanan nga establisimyento sa sektor sang manupaktura.

ra. Sadtong bilog nga 2006 nagtibusok ini sang 9.9% . Suno sa MISSI, halin pa sadtong umpisa sang 2007 padayon gihapon ang pagtibusok sini.

Nagtibusok ang manupaktura sang 16% sadtong Enero, 21.6% sadtong Pebrero kag 7.6% sa ulihi nga report sining Marso. Tampok sa report sang MISSI sining Marso ang pagtibusok sang manupaktura sang tela (46.4%), tabako (42.4%), sapatos kag bayu (37.1%), makinaryang di-elektrikal (35.7%), produktong goma (16.6%) kag makinaryang dekuryente (13.4%). Sa madugay nga panahon, ang nakaagi sang mabaskog nga pagtibusok amo ang mga pungsodnon nga kapitalista nga nagahimo sang nagkalain-lain nga klase sang magagmay nga makinarya. Suno sa madamu nga establisimyento nga nag-agi sang nagapadayon nga mabaskog nga pagtibusok, pangunahon nga ginhalinan sini amo ang "globalisasyon", partikular ang wala renda nga pagsulod sang mas barato nga mga import.

Ginapabugal man subong sang rehimeng Arroyo nga naggamay ang disempleyo. Pero sa unang kwarto sang tuig, base sa kaugalingon nga estadistika sang gubyerno nadugangan sang 13,000 ang numero sang mga wala trabaho. Labi nga mas talalupangdon ang 442,000 nga nagdugang sa numero sang mga kulang sang trabaho. Base sa estadistika sang gubyerno, ang kabilugang numero subong sang mga wala kag kulang sang pangabuhian nagaabot sa 21 milyon-pinakadaku halin 2001.

Patimaan man sang kadalum sang problema sang disempleyo ang tuman kadaku kag padayon nga nagadamu nga numero sang mga migranteng mamumugon nga Pilipino. Ang nagatrabaho nga masobra 10 milyon nga migrante sa nagkalain-lain nga pungsod bangud wala sang makita nga bastante nga trabaho sa Pilipinas nagaabot na sa 12.5% sang populasyon sang pungsod. Pinakadaku ang porsyento nga ini sa bilog nga kalibutan.

Labi nga matingkad nga talamdan sang kawad-on sang pag-uswag sang ekonomya sang Pilipinas ang nagalala nga kaimulon kag kagulutmon sang pumuluyo. Nagaabot sa 45 milyon ukon sobra sa katunga sang populasyon ang nagakonsiderar sa kaugalingon nga imol ukon nagaabot sa 17 milyon sa ila ang masami nakaagi sang malala nga gutom. Wala sang nabulig ang rehimeng Arroyo sa pagpamag-an sang kahimtangan nila. Sa baylo dugang nga ginpalala sang rehimen ang kaimulon kag kagulutmon sang labi pa nga pagdamu sang Pilipino. **AB**

Pagtaas sang matrikula, ginpamatukan

Ginsug-alaw sang protesta sang mga pamatan-on ang pagbukas sang klase sadtong Hunyo 7 kag 13 bangud sa pagtaas sang matrikula kag iban pa nga problema sang sektor. Nagprotesta ang mga pamatan-on sa upisina sang Commission on Higher Education (CHED) sa Pasig kag sa kalye Morayta, Maynila. May separado man nga protesta sa mga syudad sang Davao, Iloilo kag Baguio.

Suno sa League of Filipino Students (LFS), indi matarung ang ginhimo nga 2-16% nga pagtaas sa matrikula sa 88 unibersidad kag kolehiyo sa bilog nga pungsod. Ang kadam-an kag dalagkuan nga pagtaas sang matrikula ginbunga sang pagsuspinder sang CHED sa Memorandum Order No. 14 kag No. 42 nga nagatalana nga ang pagtaas sang matrikula igabase sa tantos sang implasyon sang pungsod. Bangud sa pag-atras sang memorandum nga ini, lubos nga hilway nga gintaas sang mga kapitalista nga nagapanag-iyang eskwelahan ang matrikula sang ila mga eskwelahan. Ang 38 nga eskwelahan nga nagtaas sang ila mga balayran nagdugang lampas sa 6.2% nga natalana nga limite.

Magapasaka sang petisyon ang mga konseho kag publikasyon sang mga eskwelahan sa Korte Suprema para pauntaton ang nasambit nga pagtaas, suno sa LFS.

Kadungan sini, ginahingyo sang Kabataan Party sa mga mamalidha nga liwat tun-an ang Education Act of 1992 bangud ini ang nangin puno kag punta sang wala limite nga pagtaas sang matrikula sang mga pribadong eskwelahan.

Ginapaimbestigahan man nila ang pila ka mga unibersidad nga mataas ang sukot sa matrikula kag nakalista sa top 5,000 nga mga korporasyon sa pungsod. Lakip diri ang Centro Escolar University, Far Eastern University, Mapua

Institute of Technology, University of the East, AMA Computer University kag STI Colleges.

Naghiliusa man ang mga ginikanan kag estudyante sang University of the Philippines sa Diliman nga magprotesta agud pamatukan ang ginapatuman nga 300% nga pagtaas sang matrikula kag iban pa nga balayran sa ila unibersidad. Ginapamatukan man nila ang pagpalayas sa mga estudyanteng nagapangasera sa mga dormitoryo nga indi makabayad sa renta bunga man sang pagtaas sa sukot sa matrikula. Nagnubo sang 20-40% ang numero sang mga bag-ong estudyante sa UP bangud sa nasambit nga pagtaas sang matrikula.

Samtang, bangud sa nagalala nga krisis sa ekonomya kag edukasyon, padayon naman ang pagnubo sang numero sang mga nakatuon sa elementarya kag hayskul. Suno sa Ibon Foundation, nagaabot sa 2.5 milyon nga bata nga edad 5-17 anyos ang wala nakatuon sa subong. Nagnubo sang 106,903 ang numero sang nag-enrol sa elementarya, kag 67,746 sa hayskul.

Luwas diri, tampok man ang mga problema sang daku nga kakulangan sang mga libro, gutok nga mga kwarto kag ginpalip-ot nga oras sang pagtuon bangud sa kakulangan sa klasrum kag iban pa nga pasilidad. Sa kakulangan sang badyet, ang iban nga maestra sa mga pangpubliko nga eskwelahan napilitan nga magsukot sa mga estudyante. Sa Payatas Elementary kag High School, nagasukot ang mga manunudlo sang P400 sa mga estudyante para masabat ang pila ka basehan nga kinahanglanon pareho sang tsok.

Luwas diri, ginapamatukan man sang mga estudyante ang pagpadala sang mga suldado sa ila buluthuan. Suno sa ila, dapat pahalinon ang mga suldado bangud nagadala sila sang kakugmat sa mga estudyante kag manunudlo

Ingles sa pagtudlo

Kolonyal nga polisiya sa edukasyon

Ginapatuman subong umpisa pagbukas sang tanan nga eskwelahang elementarya kag hayskul ang Executive Order No. 210 sang Malacañang nga nagatalana sang paggamit sang Ingles bilang *medium of instruction* ukon lengwahe sang pagtudlo.

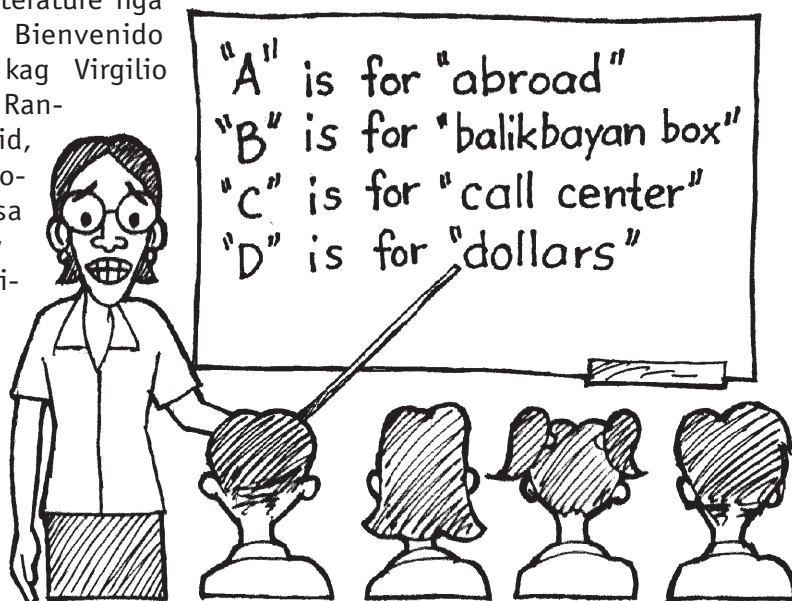
Sandig sa EO 210, umpisa Grade 1 igatudlo ang Ingles bilang ikaduha nga lengwahe. Pero umpisa Grade 3 ini na ang pangunahon nga lengwahe nga pagagamiton sa pagtudlo sang matematika kag mga *subject* nga may kahilabtan sa syensya kag ikaayong-lawas, luwas sa pagtudlo mismo sang English. Ini man ang pagagamiton nga pangunahong lengwahe sa pagtudlo sa tanan nga hayskul, pribado man ukon pangpubliko. Buot silingon, Ingles ang dapat kuno nga gamiton sa indi magnubo sa 70% sang kabilugang panahon sa pagtudlo sang tanan nga pagtulun-an.

Isa ka petisyon batuk sa EO 210 ang ginpasaka sang Coalition for a Correct Language Policy (CCLP) sa Korte Suprema. Ang koalision gintiglawasan nanday Dr. Patricia Licuanan, presidente sang Miriam College; mga National Artist for Literature nga sanday Bienvenido Lumbera kag Virgilio Almario; Randal David, isa ka propesor sa University of the Philippines; Isagani

R. Cruz, kritiko kag presidente sang WIKA INC.; kag Efren Abueg, isa ka premyado nga manunulat. Nagpirma man ang iban pa nga bantog nga manunulat kag manunudlo.

Ginasalaming sang CCLP ang patriyotiko nga pagpamatuk sa EO 210. Suno sa CCLP, magaupang ini sa ikasarang nga magtuon ang mga estudyante. Gintumod sini ang resulta sang mga panalawsaw nga ginhimo sang United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) nga nagapakita nga mas madasig makahibalo magbasa, magkwenta kag mag-uswag sa pagpaminsar ang mga bata kon ang ginagamit sa pagtudlo amo ang ila lengwahe nga nabugtawan.

Ginkumpirma ini sang ekspersyansya sang Summer Institute of Linguistics sa Bukidnon. Ang mas matag-as nga grado nga nakuha

sang mga bata nga tumanduk diri sa mga pagsulat sa literasiya kag numerasiya pamatuod nga mas madali sila nga makahibalo gamit ang lokal nga lengwahe sa pagtudlo.

Sa kahimtangan nga wala ginagamit ang Ingles sa ila matagadlaw nga pagpangabuhi, mabudlayan magtuon ang mga estudyante sa elementarya kag hayskul kon ini ang pangunahon nga gamiton sa pagtudlo. Masami madasig madula ang anuman nga kinaalam sa pagbasa kag pagsulat kon ginatudlo ini sa lengwahe nga Ingles. Palalaon sang EO 210 ang daan na nga problema sa mabundol nga paghahakos sa syensya kag matematika sang mga Pilipino nga estudyante. Suno sa sarbey sang Trends in International Mathematics and Science Study (TIMSS) sining 2003, sa 45 pungsod pang-41 ang mga estudyante sang hayskul sa Pilipinas sa kaalaman sa matematika. Pang-42 naman sila sa kaalaman sa syensya.

Suno sa koalisyon, supak man ang EO 210 sa konstitusyon nga nagatakda nga pungsodnon nga lengwahe ang Pilipino kag amo ang pagagamiton sa pagtudlo sa bilog nga sistemang pang-edukasyon. Baliskad man ang EO 210 sa rekomendasyon sang Congressional Commission on Education (EDCOM) sadtong 1991 nga gamiton ang Pilipino kag ang lokal nga lengwahe sa pagtudlo sang basehang edukasyon. Ginamanduan sang EDCOM ang Department of Education (DepEd) sadtong 1991 nga magbalay sang mga libro kag iban pa nga materyales sa pagtudlo nga nakasulat sa lengwaheng Pilipino. Tanan nga *subject* sa elementarya kag hayskul, maluwas sa English kag iban pa nga ginatun-an nga lengwahe, dapat nga itudlo sa lengwaheng Pilipino pag-abot sang 2000, suno sa EDCOM.

Ginadingot man sang EO 210 sa mas madamu nga pumuluyo ang ki-

namatarung nga magtuon kag mangin batid sa pungsodnon nga lengwahe. Labi lamang sini nga pabaskugon ang neokolonyal nga sistema sang edukasyon sa Pilipinas nga nagaserbi pangunahon sa interres sang mga dumuluong kag nagapabilin sa pungsod nga imol kag atrasado. "Indi Ingles ang solusyon sa kaimulon sang pungsod. Sa baylo, mahimo nga isa pa gani ini sa mga nagapalala sang kabudlayan sang mga ordinaryong masang Pilipino," suno sa mga nagapamatuk sa EO 210.

Sa pihak sang mga syentipikong ebidensya nga nagapakita sang mga kahalitan nga ginatuga sang bag-o nga mandu sa mga estudyante kag sa pihak sang mga layi kag aksyon sang Kongreso nga baliskad diri, ginapamilit gihapon sang Malacañang ang EO 210. Ini bangud sa duso sang isa ka bagay nga mas importante sa rehimen sangsa pagkahibalo sang mga Pilipino nga estudyante: ang milyon nga dolyar nga pagakitaon sang bangkarote nga gubyrno halin sa mga remitans sang mga

Pilipino nga mamumugon sa iban nga pungsod kag mga puhunan sang madamu nga *call center* nga nagatuluhaw subong sa Pilipinas. Nalugaw-an si Gloria Arroyo sang mahibal-an niya nga wala pa sang 5% sang mga aplikante sa mga *call center* ang nabaton bangud sa kahuyangan sang kadam-an sa Ingles. Kinahanglan siling niya nga masabat ang kinahanglanon sang mga *call center* kag iban pa nga mga dumuluong nga kumpanya sang mga Pilipino nga maayo maghambal sang Ingles.

Sa katapusan, solo ang pungsodnon-demokratikong polisiya sang sistematikong pagtib-ong sang nasyunal nga lengwahe kag literatura, kadungan sang pagpasanyog sang iban pang lokal nga lengwahe kag paggamit mayormente sang kaugalingon nga lengwahe pati sa pagtuon sang syensya kag teknolohiya, ang magasiguro nga matun-an sang mga estudyante ang kinaalam nga makahatag sa ila sang ikasarang sa pagpauswag sang nasyunal nga ekonomya katilingban Pilipino.

Layi sa bayad-danyos para sa mga biktima sang diktaduryang Marcos, wala gin-aprubahan

Mabaskog nga ginpakamalaut sang mga nagatib-ong sang tawhanong kinamatarung ang wala pag-aprubar sang Munubo nga Panalغان sa Human Rights Compensation Bill bangud sa pamalabag diri sang National Security Council nga ginapamunuan ni Norberto Gonzales. Siling nila, wala basehan ang pangrasonan sang NSA nga igapasa lamang ang pondo halin sa nasambit nga layi sa mga komunistang subersibo. Magapain tani ang Human Rights Compensation Bill sang P10 bilyon para sa mga biktima sang paglapas sa tawhanong kinamatarung sadtong panahon sang diktaduryang Marcos.

Madumduman nga ginpasar ang nasambit nga hagna sa Senado sadtong ika-12 kag ika-13 nga Kongreso pero wala ini gin-aksyunan sang Manubo nga Panalغان. Magahalin tani ang pondo sa ginkawat nga manggad sang mga Marcos. Ginakakulbaan sang pila ka senador nga pagakawat na naman sang Malacañang ang nasambit nga pondo sa kahimtangan nga wala gin-aprubahan na sang Manubo nga Panalغان ang nasambit nga layi.

AB

Pagbista sa mga ahente sang CIA, ginbuksan sa Italy

GINSUGURAN sadtong Hunyo 8 sa Italy ang pagbista sa 20 ahente sang Central Intelligence Agency (CIA) kag isa ka tinyente sang US Air Force nga imbolbado sa pagkuot sang isa ka lider Muslim nga Egyptian sadtong 2003.

Ginkuot si Hasan Mustafa Osama Nasr sa isa ka kalye sa Milan, Italy kag likum nga ginpreso sa Egypt sa sulod sang apat ka tuig kag ginapaidalum sa grabeng tortyur. Wala gid siya ginkasuhan sang anuman nga krimen sa anuman nga ligal nga hukmanan.

Ini ang labing una nga kriminal nga pagbista batuk sa polisiya nga "extraordinary rendition" sang US nga nagapahanugot sa iya mga ahenteng paniktik nga mangidnap sang mga ginadudahan nga terorista kag ipasa sila sa mga kahimbon nga pungsod nga kilala sa abusado nga paagi sang pag-imbestigat.

Ang pagbista sa Milan ginhimo isa ka adlaw antes ang natalana nga pagbisita sa Italy ni Pres. George W. Bush sang US. Kadungan man ini sang pagpagguwa sang report sang Council of Europe nga nagadokumento sang pagluntad sang mga sekreto nga presohan sang US sa Poland kag Romania kag nagadetalye sa mga pamaagi sang tortyur nga ginagamit sang CIA sa nasambit nga mga pasilidad.

Samtang, nanawagan naman si anay US Secretary of State Collin Powell nga isara na ang bilanguan sang US para kuno sa mga terorista sa Guantanamo, Cuba. Siling niya, ang iligal nga detensyon sang mga suspek didto nakasamad sa reputasyon sang US. Ginpanugyan niya nga sayluhon sa mga presohan sa US ang mga detenido kag gilayon sila nga ipresentar sa korte.

Plano nga missile defense sang US, nag-ani sang pagpakamalaut

NAGPAIGRAB sang internasyunal nga tensyon ang plano sang US nga magpwesto sang *missile defense system* sa Eastern Europe. Ang nasambit nga sistema, nga ginasuportahan sining karon lang sang NATO, amo kuno ang panagang sang US kag mga kaalyado sini batuk sa mga posible nga atake sang Iran kag iban pa nila nga pangontra. Plano ini nga ipwesto sa Czech Republic kag sa Poland.

Una nga nagreklamo si Pres. Vladimir Putin sang Russia. Siling niya, ang nasambit nga plano amo ang pagsugod sang panibag-ong paidisanay sa pag-armas pareho sadtong panahon sang Cold War. Nagpaandam si Putin nga posible

maghimo sang kontra-tikang ang Russia kon padayunon sang US ang plano nga ini.

Masobra 60% sang pumuluyong Czech ang batuk sa nasambit nga plano. Suno naman sa mga kritiko sang US sa Europe, ang nasambit nga tikang pamatuod sang kawadon sang patugsiling sang US sa mga kaalyado sini sa Eastern Europe.

Pinakaulihi nga nagpahayag sang reaksyon amo ang North Korea. Siling sini, mahimo nga pabaskugon pa sang pungsod ang programang nukleyar bilang paniguro batuk sa pamahug aang US. Sini lang nakig-areglo na ang North Korea sa US nga untaton na ang programang nukleyar sini.

Plano sang US nga magpirmi sa Iraq, nabuyagyag

SA likod sang pagpadamu sang pwersang US sa Iraq ang paghanda para sa permanente nga pagpabilin nila didto. Nabuyagyag sining karon lang ang plano sang rehimeng Bush nga magtukod sang apat ka daku nga bag-ong base sa Iraq kag magpangayo sang dugang nga pondo para sa pagpalawig sang pagpanakup. Ginatantya nga masobra 10 na ang base militar sang US sa Iraq kag nagaabot na sa 160,000 tropang Amerikano ang nakadestino didto.

Ang mga gintukod nga base militar sa Iraq kumpleto sa mga pasilidad kag halos pareho kalapad sang mga daan nga base militar sang US sa Pilipinas. May ara ini nga mga *underground bunker* kag iban pa nga pasilidad panggera nga kinahanglan sang nagadaku nga pwersa okupasyon. Luwas pa ini sa dalagku nga *swimming pool* kag *golf course* kag madamu pa nga pasilidad para sa kalingawan sang mga Amerikano. Ang Camp Anaconda sa naaminhan sang Baghdad

may kalaparon nga 38.85 kilometro kwadrado kag may hulugpaan para sa mga eroplano panggera sang US.

Madugay na nga ginarekomendar sang mga neokonserbatibo kag matag-as nga upisyal militar sang US ang "*enduring presence*" ukon malawigan nga presensya militar sa Iraq agud pangapinan ang ila mga interes sa Middle East. Paagi sang pagmentenar sang mga base militar, pagasiguruhon sang US nga makontrol sini sang abunda nga resorsa sang langis sang rehiyon kag ang barato nga paagi sang pagkuha sang langis. Mapat-ud man sang US ang madasigan nga deployment sang mga pwersang militar sini indi lamang sa Middle East kundi pati sa Africa kag Europe.

Ginakumparar sang mga heneral sang US ang pagmentenar sang mga base militar sa Iraq sa kahimtangan sang South Korea kon sa diin estratehiko nga nakapwesto ang mga tropa nila batuk sa North Korea, China kag iban pa nga potensyal nga kaaway sang US sa Asia.

ANG**Bayan**

Pahayagan ng Partido Komunista ng Pilipinas
Pinapatnubayan ng Marxismo-Leninismo-Maoismo

Edisyong Hiligaynon
Tuig XXXVIII No. 12
Hunyo 21, 2007
www.philippinerevolution.net

Editorial

Ibasura ang CARP kag isulong ang rebolusyong agraryo

Sa sulod sang halos duha ka dekada nga pagpatuman sang Comprehensive Agrarian Reform Program (CARP), maathag sa masang mangunguma nga isa lamang ini ka paltik nga programa sa reporma sa duta. Daku nga pagpaniplang ang deklarado nga katuyuan kag mga ginasugid nga kadalag-an sini. Nagapabilin tubtub subong ang malapnagon nga problema sang kawad-on sang duta sang kadam-an nga mangunguma.

Wala sang kinalain ang CARP sa serye sang mga nauna nga programa sa reporma sa lupa nga ginabalay sang papet kag reaksyunaryong gubyerno sang dalagku nga agalon nga mayduta, kumprador kag burukrata-kapitalista. Tadtad ini sang mga ligal nga buslot nga nagahimo nga wala pulos sa kuno nga katuyuan sini. Suma tatal, nagmadinalag-on ang CARP indi sa pagpanagtag sang lupa kundi sa pagpabilin sa pagginahum sang agalon nga mayduta kag sa pyudal kag malapyudal nga monopolyo sa lupa kag sa produksyon sa kaumhan.

Labi nga nagtampok ang walay unod sang CARP sang himuon ini nga kasangkapan sang reaksyunaryong gubyerno para magserbi sa imperialistang "globalisasyon." Gingamit lamang sang nagasulunod nga rehimen ang CARP agud padalion ang pagbaylo-gamit kag pagpaidalum sang minilyon nga ektaryas sa kontrol sang dumuluong nga dalagku nga korporasyon sa agribisnes ukon mga proyektong komersyal kag pangturismo sang dalagku nga kumprador. Labi nga naglala ang korapsyon sa CARP sa idalum sang rehimeng Arroyo. Ginahukhok ang binilyon nga pondo

sini, lakip ang ginabawi nga kinawatan nga manggad sang mga Marcos nga nakatalana sa programa.

Nagakadapat lamang nga mabaskog nga pamatu-kan sang kahublagang mangunguma ang plano nga

***Mga tampok sa
isyu nga ini...***

Paltik ang CARP

PAHINA 3

**Ambus sa Compostela
Valley kag
Catanduanes**

PAHINA 7

**Kolonyal nga polisiya
sa edukasyon**

PAHINA 14

Mga instruksyon sa paglilimbag

1. Ang **sinundang pahina**, na eksaktong kopya ng pahina 1 maliban sa mas mapusyaw ang *masthead* o *logo* ay para sa mga gumagamit ng *mimeo machine* o naglilimbag sa paraang *v-type*. Idinisenyo ito para hindi madaling makasira ng istensil.

2. Pag-*print* sa istensil:

- a) Sa *print dialog*, i-check ang **Print as image**
- b) Alisin ang *check* sa **Shrink oversized pages to paper size**
- k) I-click ang **Properties**
- d) I-click ang **Advanced**
- e) Tiyaking naka-set sa **100%** ang **Scaling**
- d) Ituloy ang pag-*print*

3. Hinihikayat ang mga kasama na ipaabot sa patnugutan ng *AB* ang anumang problema kaugnay ng paglilimbag sa pamamagitan ng *v-type*. Magpadala ng *email* sa angbayan@yahoo.com